

Sivistysvaliokunnalle

Kirjallisen lausunnon pyyntö sivistysvaliokunnalta VNS 3/2026

VNS 3/2026 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027—2030

Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry kiittää sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta. Kunnioittavasti SYL lausuu seuraavaa.

Yleisesti

SYL pitää tärkeänä, että koulutustason noston merkitys Suomen talouskasvulle ja kilpailukyvyille tunnustetaan. Selonteossa koulutusta tarkastellaan kuitenkin liiaksi julkisen talouden menokohteena, eikä riittävänä investointina tulevaisuuden kasvuun ja hyvinvointiin. Selonteossa esitetyt panostukset ovat kokonaisuuteen nähden riittämättömiä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Koulutustason nostaminen edellyttää pitkäjänteistä, rakenteellista rahoituksen vahvistamista, ei ensisijaisesti määräaikaista lisäyksiä. Ilman riittäviä panostuksia korkeakoulutukseen ja opiskelijoiden toimeentuloon vaarana on, että asetetut koulutustavoitteet jäävät saavuttamatta.

Lisäksi SYL korostaa, että koulutuspolitiikan tulee edistää koulutuksellista yhdenvertaisuutta. Taloudelliset esteet, riittämätön opiskelijan toimeentulo ja tukipalveluiden puutteet heikentävät mahdollisuuksia hakeutua ja valmistua korkeakoulutuksesta. Näihin haasteisiin selonteko ei vastaa riittävällä tavalla.

Koulutuksen rahoitus ja koulutustason nosto

SYL pitää tavoitetta nostaa korkeakoulutettujen nuorten aikuisten osuutta tärkeänä ja kannatettavana. Koulutukseen kohdennettu kertaluonteinen 100 miljoonan euron lisäpanostus on siten askel oikeaan suuntaan. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää kuitenkin pitkäjänteistä ja ennakoitavaa rahoitusta. SYL katsoo, että korkeakoulutuksen rahoitusta tulee vahvistaa pysyvästi osana valtion perusrahoitusta. Koulutustason nostaminen ei ole mahdollista ilman pitkäjänteistä ja ennakoitavaa rahoituspohjaa, joka mahdollistaa laadukkaan opetuksen, riittävän henkilöstön sekä toimivat opiskelijapalvelut. Lisäksi SYL korostaa, että rahoituksen tulee kasvaa suhteessa opiskelijamäärien lisäämiseen. Aloituspaiikkojen kasvattaminen ilman vastaavaa resurssien lisäystä heikentää koulutuksen laatua ja opintojen sujuvuutta.

Aloituspaiikkojen lisääminen on perusteltua, mutta niiden kohdentamisessa tulee huomioida laaja-alaisesti yhteiskunnan osaamistarpeet. Koulutuspolitiikkaa ei tule rajata pelkästään lyhyen aikavälin talouskasvua tukeviin aloihin, vaan huomioida myös sivistys, tutkimus ja yhteiskunnan kokonaisvaltainen kehitys. SYL painottaa, että tutkintotavoitteiden saavuttaminen edellyttää panostuksia opiskelijoiden toimeentuloon, ohjaukseen ja hyvinvointiin. Ilman näitä lisäaloituspaikat eivät johda toivottuihin valmistumismääriin.

Opintotuen uudistus

SYL katsoo, ettei hallitusohjelman mukainen ensisijainen tavoite täysipäiväisen opiskelun mahdollistamiseksi toteudu esitetyssä uudistuksessa. Kokonaisuutena uudistus koostuu pienistä korjauksista, jotka eivät ratkaise nykyisen opintotuen keskeistä ongelmaa eli tuen riittämätöntä tasoa. SYL on koko valmisteluprosessin ajan korostanut, että onnistunut ja tarvittavan laajuinen opintotuen

kokonaisuudistus vaatii lisäpanostuksia, jotta uudistuksella voidaan aidosti korjata järjestelmän epäkohtia ja parantaa korkeakouluopiskelijoiden päätoimisen opiskelun mahdollisuuksia.

SYL haluaa korostaa, että uudistusta ei tehty kokonaisuutena ja kaikkia muutoksia arvioiden. Kesken uudistusprosessin opiskelijat päätettiin siirtää yleiseltä asumistuelta opintotuen asumislikselle, mikä leikkasi lopulta 77 miljoonaa euroa opiskelijoiden asumisen tuesta. Orpon hallituksen toteuttamat toimet ovat leikanneet päätoimisen opiskelijan rahamuotoisia etuuksia joissain tilanteissa lähes kolmanneksella. Etuustaso tulee todennäköisesti laskemaan selkeästi matalimmalle tasolle vuoden 1992 opintotukiuudistuksen jälkeen. SYL painottaa, että opiskelijan toimeentulon riittävä taso on avainasemassa valtion tavoitellessa koulutustason nostoa.

SYL pitää huoltajakorotuksen lapsikohtaistamista myönteisenä uudistuksena, mutta sen vaikutukset jäävät rajallisiksi, koska muutos koskee vain pientä osaa opiskelijoista. Opintolainahyvityksen malli puolestaan hyödyttää ensisijaisesti niitä opiskelijoita, joiden opinnot etenevät jo valmiiksi sujuvasti ja joilla on mahdollisuus ottaa lainaa. Hyöty toteutuu opiskelijalle vasta valmistumisen jälkeen, eikä malli ota riittävästi huomioon lainanoton riskejä tai kaikkien opiskelijaryhmien erilaisia lähtötilanteita.

Lisäksi SYL on huolissaan siitä, että malli kannustaa opiskelijoita ottamaan enemmän lainaa. Opintolainakanta on tällä hetkellä kasvanut noin nelinkertaiseksi reilun kymmenen vuoden takaiseen verrattuna. Vastavalmistuneiden maisterien lainamäärät ovat nousseet alle 10 000 eurosta 24 714 euroon vuonna 2024. Jo päätettyjen toimien myötä velkaantumispaine tulee todennäköisesti entisestään kasvamaan, ja 30 000-40 000 euron opintolainoista voi muodostua tulevaisuudessa tavanomainen ilmiö. Näin suuret velkamäärät tulevat vaikuttamaan kielteisesti nuorten aikuisten elämänpäätöksiin, kuten mahdollisuuksiin ostaa asuntoa tai perustaa perhettä. Myös opintolainaan liittyvät velkaongelmat sekä valtion maksettavaksi tulevien takausvastuunojen kustannukset ovat kasvamassa voimakkaasti.

SYL esittää, että uudistuksessa tulisi lisätä tukikuukausien määrää ja sitoa asumisliksä indeksiin. Erityisesti asumislikselle siirtymisen jälkeen tukikuukausien lisääminen olisi kriittistä. Tämä muutos tukisi opintojen loppuun saattamista ja loisi kannusteen opintopolullaan viivästyneille opiskelijoille edistää opintojaan. Asumisliksän sitominen indeksiin turvaisi asumisliksän ostovoiman säilymisen ja estäisi näin järjestelmän elementtien rapautumisen. Indeksisidonnainen järjestelmä on tulevaisuutta paremmin kestävä.

Helsingissä 8.5.2026

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry

Petra Pulli
puheenjohtaja

Roope Tukia
pääsihteeri

Lisätietoja

Anna Oksanen, koulutuspolitiikan asiantuntija (koulutuksen rahoitus ja rakenteet)
anna.oksanen@syl.fi, 041 515 2230

Sonja Naalisvaara, sosiaalipolitiikan asiantuntija (opiskelijan toimeentulo, asuminen)
sonja.naalisvaara@syl.fi, 040 687 6353